

JOAN CRISÒSTOM RIPOLLÈS (†1746)  
BIOGRAFIA I CATALOGACIÓ  
DE LA PRODUCCIÓ MUSICAL CONSERVADA

A l'hora d'escriure aquest important capítol omple el cor de pena haver de dir, ja des d'un bon començament, que ara per ara les poques dades que posseïm tant sols ens permeten de refer, d'una manera molt succinta, un breu i cort esbós del que seria la biografia del mestre Joan Crisòstom Ripollès, en el cas que les fonts documentals se'ns hagues-sin servat senceres<sup>1</sup>.

Les Actes de la Catedral de Tarragona, el fons documental que ens ho permetria amb més detall, foren malauradament cremades pel que fa al primer terç del segle XVIII, justament, com veurem, els anys en els quals Ripollès en fou Mestre de Capella.

En el *Llibre del Tauler* de l'any 1746, fol. 123<sup>2</sup>, hi llegim:

«M<sup>o</sup> Ripollès / als 18 de dic. se ha enterrat al / fossar de la Seu  
lo cadàver de Joan Chrisóstomo Mtro. de Capella / fill de Torre-  
blanca del Regna / de València...»

Desgraciadament els arxius de Torreblanca, Castelló de la Plana, foren també totalment cremats. La incògnita de la seva data de naixement és una de les notícies que més trobarem a faltar.

Rafael Mitjana en la seva *Historia de la Música Española*<sup>3</sup> ens diu el següent:

«...et enfin de CRISÓSTOMO RIPOLLÉS, artiste délicat et intelligent, chanteur contralto de la Cathédrale de Tarragone en 1704. Ce dernier s'était plu à réunir grand nombre d'œuvres de ses plus illustres contemporains et prédécesseurs qu'il a sauvées de l'oubli,

1. Ja en el meu treball *Transcripció de l'obra de J.C. Ripollès conservada a la Catedral de Tarragona*, comentava la manca de dades biogràfiques. Des de llavors no ens ha arribat cap notícia nova que ajudés a aclarir aquest aspecte biogràfic.

2. Arxiu Capitular de la Catedral de Tarragona. Ms. s. n.

3. LAVIGNAC, *Encyclopédie de la Musique et Dictionnaire du Conservatoire*. Vol. IV, pàg. 2.110 i 2.111.

car un de ses recueils manuscrits, échoué en Allemagne, a fait connaître quelque peu parmi les érudits étrangers l'art musical espagnol du xvii<sup>e</sup> siècle, la période moins connue de son histoire.»

D'aquesta data que ens dona R. Mitjana també en fa esment el mestre Francesc Civil afegint-hi, però, un detall important:

«...en Maburgo, Alemania, existe un manuscrito debido a la inteligente iniciativa de un beneficiado contralto de la Catedral de Tarragona, en 1704, Crisóstomo Ripollés...»<sup>4</sup>.

Malgrat tots els esforços per a poder confirmar la possessió d'un benefici d'en Ripollès, no ens ha estat possible de trobar la font documental per a reafirmar aquesta notícia.

Pel que fa a la formació musical del jove Ripollès fins a esdevenir Mestre de Capella de la Catedral de Tarragona entrariem relliscosament en el terreny de la hipòtesi i del possibilisme: es formà a Sogorb? Potser a Tortosa? Va formar part des de petit de la Capella de Música de la Catedral de Tarragona, on restà fins a ocupar el càrrec de Mestre?

És a hores d'ara totalment impossible de trobar les respostes aclairadores d'aquest aspecte. Un detall, però, ens fa pensar que la seva formació es desenvolupà en terres catalanes. Si ens fixem en la relació dels autors i el nombre d'obres que formen el manuscrit de què ens parla R. Mitjana<sup>5</sup>, veurem com els autors que tenen un major nombre d'obres en el recull fet pel jove Ripollès, foren tots Mestres de Capella a finals del segle xvii, en les Catedrals més importants de l'àrea catalana. Així de Francesc Valls, Mestre de la Catedral de Barcelona, hi han 14 obres; de Gabriel Argany, Mestre de la Catedral de Girona, n'hi han 10; de Josep Escorigüela, Mestre de la Catedral de Tarragona, hi han 9 obres recollides.

Segons notícies facilitades pel mestre Francesc Civil, en Ripollès fou nomenat Mestre de Capella de la Catedral de Tarragona el 19 de març de l'any 1708. Recentment una troballa de Francesc Bonastre en la «Lista de Maestros de Capilla...» dels Mss. d'en Felip Pedrell confirma la data abans esmentada; diu així:

«Josef Escorigüela desde 10 de Marzo de 1708 hasta 27 Agosto de 1743 Maestro de Capilla de la Catedral de Tortosa. Fue antes Maestro de Capilla de Tarragona»<sup>6</sup>.

4. Vegeu: F. CIVIL. «La Capilla de Música de la Catedral de Gerona (Siglo xviii)». *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*. Vol. XIX, pàg. 131.

5. *Ob. cit.*: vegeu la nota marginal n.º 3, pàg. 2.111.

6. Vegeu, B C., M. 966.

Llastimosament des d'aquesta data fins a la notícia apuntada en primer lloc —l'enterrament al 1746—, juntament amb la seva presència en el tribunal examinador pel Magisteri de la Catedral de Lleida l'any 1738, en el veredict del qual signa «Rdo. Chrisóstomo / Ripollès M<sup>a</sup> de / Capilla de Tarragona»<sup>7</sup>, no podem dir res més pel que fa a la seva llarga estada a la Seu tarragonina.

Juntament amb en Lluís Serra, Mestre del Pilar, formà part del tribunal examinador en les oposicions de Nostra Senyora del Pi de Barcelona, l'any 1737. Amb el mateix Lluís Serra compartí també la tasca examinadora en les conflictives oposicions, adés esmentades, del Magisteri de Lleida, on hi prenia part Josep Carcoler, que havia estat escola de Cor del Mestre Ripollès a la Catedral de Tarragona.

En aquestes breus línies s'encabeix tot el que fins ací podem dir de cert sobre la figura d'aquest artista delicat i intelligent, amb paraules de Rafael Mitjana, que fou Joan Crisòstom Ripollès.

## CATALOGACIÓ DE LA PRODUCCIÓ MUSICAL CONSERVADA

### ABREVIATURES

|          |           |                                       |
|----------|-----------|---------------------------------------|
| A.       | . . . . . | Alto.                                 |
| Ac.      | . . . . . | Acompanyament.                        |
| A.C.T.   | . . . . . | Arxiu de la Catedral de Tarragona.    |
| a.x.     | . . . . . | amb xifra.                            |
| B.       | . . . . . | Baix. Bajo. Basso. Baxo.              |
| B.C.     | . . . . . | Biblioteca de Catalunya de Barcelona. |
| C.       | . . . . . | Complet.                              |
| cad.     | . . . . . | cadència.                             |
| Cat.F.P. | . . . . . | Catàleg Felip Pedrell.                |
| Cont.    | . . . . . | Continu.                              |
| Ctralt.  | . . . . . | Contralt.                             |
| ex.      | . . . . . | exemplar.                             |
| INC.     | . . . . . | Incomplet.                            |
| m.       | . . . . . | menor.                                |
| M.       | . . . . . | Major.                                |
| Ms.      | . . . . . | Manuscrit.                            |
| Ob.      | . . . . . | Oboè.                                 |
| Org.     | . . . . . | Orgue. Organo.                        |
| S.d.     | . . . . . | Sense data.                           |
| s.n.     | . . . . . | sense numeració.                      |
| s.x.     | . . . . . | sense xifra.                          |

7. Fons documental de la parròquia de Santa Maria d'Olot. Ms. s. n. Juan Mujal Elías en el seu llibre *Lérida. Historia de la Música*. Ed. Dilagro, Lérida, 1975, parla d'aquestes oposicions. Vegeu-ne la pàg. 112.

T. . . . . Tenor.  
 Ti. . . . . Tiple. Tible.  
 Tpa. . . . . Trompa.  
 Vl. . . . . Violí.

# I. ARXIU MUSICAL DE LA CATEDRAL DE TARRAGONA.

L'Arxiu Musical de la Catedral de Tarragona, catalogat recentment per l'equip del *Centre de Documentació Musical* de la Universitat Autònoma de Barcelona, posseeix un fons de més de mil manuscrits pertanyents, la major part, al segle XVIII.

Les obres de Ripollès servades a l'Arxiu conserven l'ordre —litúrgic— i la numeració corresponent a l'esmentada catalogació:

*Ms. 644*

«Misa/Alto 1.<sup>o</sup> Coro/a 8 /Ripollès».

Papers conservats:

I Cor: A./T.

II Cor: Ti./A./T./.

S.d.

6 Quad. Fol.

INC.

*Ms. 645*

«Missa a 8.<sup>o</sup> *prodefunctis* (sic)/Ripollès».

Papers conservats:

I Cor: Ti./A. (2 ex.)/T.

II Cor: B.

VI. I/II.

Ac. (s.x.).

S.d.

9 Quad. 4.<sup>ra</sup> Fol.

INC.

*Ms. 646*

«Introito a Sta. Rosalia/*Dilexisti justitiam*/los instrumentos se halla/rán al Introito de Sta./Tecla de Ripollès.»

Papers conservats:

I Cor: Ti. 1/Ti. 2/A./T.

II Cor: Ti./A./T./B.

S.d.

8 Fols.

C.

*Ms. 647*

«Introito de Sta. Tecla/a 8 /*Gaudeamus omnes*... Violines Trompas / Ripollès.»

Papers conservats:

I Cor: Ti.I/Ti. 2/A./T.

II Cor: Ti./A./T./B.

VI. I/II, Ob. I/II, Trpa. I/II, Clarín I/II,

Ac. Violón, Ac. Org. (a.x.), Ac. Cont. (a.x.).

S.d.

17 Bifol. 4 Fol.

Re M.

C.

*Ms. 648*

«Himnus/*Veni Creator Spiritus*/a 8.<sup>o</sup>/Violins y Clari<sup>s</sup> rapienos/Ripollès.»

Papers conservats:

I Cor: Ti.I/Ti. 2/A./T.

II Cor: Ti./A./T./B.

VI. I/II, Clarín o...Trompa I/II,

Ac. (a.x.).

S.d.

7 Bifol. 6 Fol.

Do M.

C.

*Ms. 649*

«Hymnus/*Veni Creator Spiritus*/a 8cho. voces/para las primeras y segundas Visperas de /Pentecostés/Ripollès.»

Papers conservats:

S.d.

- I Cor: Ti.1/Ti. 2/Ctralt/T.  
 II Cor: Ti./Ctralt/T./B.  
 Ac. Org. (a.x.).  
*Ms. 650*  
 «Magnificat a 8/Ripollès.»  
 Papers conservats:  
 I Cor: Ti.1/Ti. 2/A./T.  
 II Cor: Ti./A./T./B.  
 Ac. (a.x.).  
*Ms. 651*  
 «Lamentación Primera del Miércoles FERIA V.<sup>a</sup>/a 4/ Con Violines/*Quomodo sedet...*».  
 Papers conservats:  
 Ac. (a.x.), Ac. de refuerzo.  
*Ms. 652*  
 «Regina Celi letare/A Solo/Ripollès.»  
 Papers conservats:  
 Ti.  
 Ac. (a.x.).  
*Ms. 653*  
 «Regina Celi Letare/a 8 Viol<sup>s</sup> Rapienos/Ripollès.»  
 Papers conservats:  
 I Cor: Ti.1/Ti. 2/A./T.  
 II Cor: Ti./A./T./B.  
 V1. I/II, Ac. Org. (a.x.), Ac. Cont. (a.x.).  
*Ms. 654*  
 «Miserere Mei Deus a 8/con Violins Rep<sup>s</sup> (afegit)/Ripollès.»  
 Papers conservats:  
 I Cor: Ti.1/Ti. 2/A./T.  
 II Cor: Ti./A./T./B.  
 V1. I/II *rapieni*, Ac. (a.x.).  
*Ms. 655*  
 «Miserere Mei Deus a 8 con violines/Ripollès.»  
 Papers conservats:  
 I Cor: Ti.1/Ti. 2/A./T.  
 II Cor: Ti./A./T./B.  
 V1. I/II (i Fl. I/II), Tpa. I/II, *Bajo a Bués* (sic), Ac. (a.x.).  
*Ms. 656*  
 «Credidi a 8.<sup>o</sup>/Segundo Tono/Ripollès.»  
 Papers conservats:  
 I Cor: Ti. 1/Ti. 2/A./B.  
 II Cor: Ti./A./T./B. (2 ex. de cada veu.)  
 Ac. (a.x.).  
*Ms. 657*  
 «Nunc Dimitis/a 6 /Ripollès.»  
 Papers conservats:

9 Fol.

Re M.

C.

S.d.

9 Bifol.

La m. (cad. Mi).

C.

S.d.

2 Bifol.

Re m.

INC.

S.d.

2 Bifol.

Fa M.

C.

S.d.

5 Bifol. 2 Fol.

Fa M.

C.

S.d.

11 Bifol.

Re M.

C.

S.d.

15 Bifol.

Re M.

C.

S.d.

9 Bifol. 1 Fol.

Sol m.

C.

S.d.

- I Cor: A/T.  
 II Cor: Ti./A./T./B.  
 VI. I/II, Ac. (a.x.).  
*Ms. 658*  
 «Nunc Dimitis a 8/Ripollès.»  
 Papers conservats:  
 I Cor: Ti.1/Ti. 2/A./T.  
 II Cor: Ti./A./T./B.  
 Ac. al *Organo partido* (s.x.).  
 Ac. Cont. (a.x.).  
*Ms. 659*  
 «Motete al St.<sup>o</sup>/a Duo/*Miserator Dominus/Ripollès.*»  
 Papers conservats:  
 Ti. 1/Ti.2  
 Ac. (a.x.).
- Ms. 660*  
 «Motete â la Assumta/de Maria â Duo/*Asumta est Maria/Ripollès.*»  
 Papers conservats:  
 Ti. 1/Ti.2  
 Ac. (a.x.).
- Ms. 661*  
 «Motete â Duo/A la Virgen/Ripollès/*Beata es Virgo.*»  
 Papers conservats:  
 Ti. 1/Ti.2  
 Ac. (a.x.).
- Ms. 662*  
 «Motete â Duo/â la Virgen/*Pulchra es/ concepció* (sic) *y asum<sup>ta</sup>./Ripollès.*»  
 Papers conservats:  
 Ti. 1/Ti.2  
 Ac. (a.x.).
- Ms. 663*  
 «Motete a la Virgen/a Duo/*Regali ex progenie Maria/Ripollès.*»  
 Papers conservats:  
 Ti. 1/Ti.2  
 Ac. (a.x.).
- Ms. 664*  
 «Motete a San Juan Bab. <sup>ta</sup>/â Duo/*Puer qui natus est/Ripollès.*»  
 Papers conservats:  
 Ti. 1/Ti.2  
 Ac. (a.x.).
- Ms. 665*  
 «Pange *Lingua* /a 4/Ripollès.»

8 Bifol. 1 Fol.

Re M.

C.

S.d.

5 Bifol. 5 Fol.

La M. (cad. Mi).

C.

S.d.

1 Bifol. 2 Fol.

Re m.

C.

S.d.

3 Bifol.

Fa M.

C.

S.d.

3 Fol.

Re m.

C.

S.d.

3 Fol.

Do M.

C.

S.d.

3 Bifol.

Fa M.

C.

S.d.

3 Fol.

Sol M.

C.

## Papers conservats:

Ti. à/Ti. 2/A./T.

Ac. (a.x.).

S.d.

5 Bifol.

Fa M.

C.

Ms. 666

«Goigs à la Verge del Roser/Ripollès.»

## Papers conservats:

Ti. 1/Ti. 2/A./.

Ac. (a.x.).

S.d.

5 Bifol.

Sol m.

C.

Ms. 667

«Goigs à la /Verge del Roser per/lo Advent/Ripollès».

## Papers conservats:

Ti. 1/Ti. 2/A./T.

Ac. (a.x.).

S.d.

3 Fol. 2 Bifol.

Sol M.

C.

## II. ARXIU MUSICAL DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA. BARCELONA.

Les obres de Joan Crisòstom Ripollès, catalogades, de l'Arxiu Musical de la Biblioteca de Catalunya, es troben en el *Catàlech de la Biblioteca Musical de la Diputació de Barcelona* fet l'any 1908 pel que fou el pioner de la Musicologia Catalana, Felip Pedrell. Conservem, doncs, l'esmentada catalogació:

Ms. 772/21

RIPOLLÈS: *Lleguen pues..., a 4 con id., a la V. del Rosario.*

Cat. F.P., Vol. II, pàg. 26.

Ms. 739/6

RIPOLLÈS: *Atención, atención, a 11, con ministriles, a S. Antonio de Padua.*

Cat. F.P., Vol. II, pàg. 29.

Ms. 699/15

RIPOLLÈS: *Buena noche zagales, al Nto. de Xt.º a 8. Toca, toca el esquilón / sacristán de Candás, a 7 a la Navidad del Sr.*

Cat. F.P., Vol. II, pàg. 37.

És aquest l'únic Ms. conservat en forma de Partitura Borrador i datat —1728— de l'autor.

Ms. 754/30

RIPOLLÈS: *Serafines que dàis en el trono, a 4, al N.º*

Cat. F.P., Vol. II, pàg. 46.

Ms. 756/5

RIPOLLÈS: *Kalenda a 4, para la Vigília de Navidad: Octavo Kalendas Januari.*

Fulles manuscrites./Contenen les parts soltes vocals y d'acompanyament.

Cat. F.P., Vol. II, pàg. 63.

III. ARXIU MUSIÉCAL DE SANTA PAU (*antic convent dels Arcs*), OLOT.

L'Arxiu Musical de Santa Pau ha estat catalogat recentment per l'equip del *Centre de Documentació Musical* de la Universitat Autònoma de Barcelona. La numeració és a hores d'ara provisional:

*Ms. C-1*

«Tono Solo al N.<sup>o</sup> de/Xrt.<sup>o</sup> oigan/un portuguesillo/de/Ripollès.»

Papers conservats:

Solo (Ti.).

Ac. (a.x.).

S.d.

2 Bífol.

C.

JOSEP M.<sup>a</sup> GREGORI I CIFRÉ